

FOTO: ARCHIV

→ ristikou atrakci, je jasné, že tato zvířata nejsou v Tysfjordu žádnou novinkou. Několik kilometrů odsud v Leiknes, jsem se vydal po značené stezce, vedoucí vzhůru na skalní útes nad fjordem.

Po pár stech metrech jsem uviděl skalisko velikosti tenisového kurtu. Do kamene byly vyryty vybledlé čáry – kresby zvířat zhotovené před devíti tisíci lety na konci poslední doby ledové. Mezi mnohem jasnější lidskou kořistí jako sob či los tu je také úžasné vyobrazení kosatky: kresba v životní velikosti dlouhá přes šest metrů, klenutý hřbet, charakteristická hřbetní ploutve a oválné prsní ploutve namalované jako pádla. Tady na těchto skalách nad fjordem, který se rozprostírá až k horizontu, pocítíte jakýsi magický poklid. Kresby jsou viditelnou spojnici skrze tisíciletí.

Pověst zabijáka

Kosatky si vysloužily špatnou nebo alespoň hrůzostrašnou pověst. Jediným důkazem pro takový pohled je však zřejmě jen jejich jméno. V Norsku je nazývají *spekkhuggere* (okusovač velrybího tuku), protože rybáři je viděli požírat jiné velryby. V angličtině se jim obecně říká *killer whale* (velryba zabiják). Latinský název *Orcinus orca* znamená „velryba z říše mrtvých“ a sta-

ří Řekové je zase přezdívali „delfini zabijáci“. Ve skutečnosti jsou kosatky největším členem rodiny delfinů, respektive čeledi kulohlavcovitých. Stejně jako jejich oblíbenější příbuzní vykazují mnoho atraktivních rysů, díky kterým by nám měly být sympatické. Žijí v rodinných skupinách, které zůstávají stabilní po celý život – s jednou dominantní samicí jako vůdkyní. Samci opouštějí skupinu, aby se pářili, ale vždy se zas vrací a hra-

jí aktivní roli v péči o mladé jedince. Samci žijí zhruba 50 let, zatímco samice mohou dosáhnout až 80 – rodí přibližně ve 14 letech a menopauzou procházejí ve čtyřiceti letech.

Abyste viděli kosatky zblízka, musíte se vydat do fjordu. Od konce října do konce ledna vyrazí rybářské čluny jako Leonora z Bognes pár kilometrů

severně od hotelu Turist-senter. Kapitán Per Ole Lund vozí turisty za kosatkami už dvacet let. Dokonce si vypěstoval zvláštní vztah s jednou samicí, které říká Anna. „Ráda plave za lodí a hraje si v bublinách od lodního šroubu.“

Pod hladinu

Ke šnorchlování ve fjordu je nutné použít menší loď než Leonora. Ujal se mne Rolf Malnas. Nafukovací člun Zodiac kormidloval docela rychle a umně se vyhýbal hlubokým brázdám ve valících se vlnách. Všude kolem se zdvihaly horské vrcholky, v dálce se mračil dotýkala norská národní hora Stetind.

Kosatky byly toho dne na lovu. Rolf kroužil kolem patnáctičlenné skupiny, která plavala tam a zpátky přes zátoku na konci fjordu. Hřbetní ploutve vysoké jako dospělý člověk, černá kůže a záblesky bílého břicha se zdvihaly nad vodní pěnu a čeřily hladinu, jak kosatky pronásledovaly svou kořist. Občas surfovaly na vlnách, jindy zase neočekávaně vyskočily nad vodu. „To jsou špiónážní skoky. Prověřují si nás,“ vysvětloval Rolf.

Promyšlený lov

Kosatky v Tysfjordu si vyvinuly ojedinělou strategii lovu ryb. Krouží kolem sledů a ukazují jim svá bílá břicha. Ryby

se bojí „světla“, takže se semknou do těsnějšího hejna. Kosatky koordinují ponory tak, aby zhoufovaly sledě do těsné koule. Pak využijí enormní sílu a ploutvemi doslova proplesknou hustě nakupené ryby. Nárazová vlna od zvířete vážícího přes čtyři tuny rozloží sledí formaci a naruší rybám rovnováhu. Omráčené a zmatené jsou pak snadnou kořistí. Kosatky je ohromnými zuby sbírají jednu za druhou.

Vklouzl jsem do vody a zjistil, že je plná malých stříbrných teček, sledích šupin vznášejících se k hladině, svědectví o masakru tam dole. Kosatky se vracely z hloubky zlehka. Matka s mládětem propula asi tři metry kolem mne, to malé schované po jejím boku jako miniaturní stín. Pak najednou obří samec, čtyřikrát větší než já, plaval přímo ke mně. Zastavil se na úrovni očí a ohýbal krk, aby prozkoumal neelegančního návštěvníka jeho světa. Byl jsem rozhodně méně zajímavý než sledí, ale jeho velikost a síla mi nahnaly pořádnou hrůzu.

Stejně jako delfini i kosatky mají půvab a sílu, ale je tu ještě něco jiného. Jsou chápavé a rázné, naprosto vyrovnané a klidné. V chladném temném království, jemuž vládou. ●

TIM ECOTT

Text vyšel v deníku *The Guardian*
Překlad (ad)

